

ทานในศาสนา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคาคอ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันพระ.. วันพระต้นเดือนด้วย เวลาวันพระเราทำบุญกุศลกัน เห็นไหม วันพระเมื่อก่อน เป็นวันหยุดนะ วันโกนวันพระเป็นวันหยุดเพื่อจะให้เรามาฟังธรรมกัน เวลาไปทำบุญกุศลแล้วมัน จะได้ฟังธรรมเพื่อเข้ามาถึงหัวใจด้วย เข้ามาถึงหัวใจ

เพราะเราเข้าใจกันว่าทางโลกนะ เข้าใจกันว่าเราหาอยู่หากินมันเป็นความจำเป็น มันเป็น ความจำเป็น ส่วนการดำรงชีวิตนะการดำรงชีวิตจำเป็น แต่ศาสนามันสอนมากกว่านั้น สอนถึง ความสุขความทุกข์ในหัวใจ เรื่องจริงนะ เรื่องจริงคือความสุขความทุกข์จริงๆ มันในหัวใจ เรายัง จน ยังทุกข์ยังจนอยู่ เราก็มองหาเพื่ออยากจะมีอยากจะเป็นอย่างเขา พอมีมาเป็นอย่างเขาแล้วมัน ไม่เป็นอย่างนั้นหรือ มันไม่เป็นอย่างนั้นเพราะอะไร? เพราะว่ามันก็จะแสวงหาไปเรื่อยๆ แสวงหาไปเรื่อย แสวงหาจนกว่า.. ถึงที่สุดมันก็ไม่มียะไรเป็นที่พึ่งได้จริงๆ ถ้าคนอย่างนั้นนะ

แต่ตอนนี้เพราะมันมีความหวังนี้มาบังไว้ไง มันมีความหวังความต้องการมาบังหน้าไว้ เรา ก็คิดแต่ความหวัง ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วจะสมหวัง ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วจะสมหวัง แล้วไม่เคย สมหวัง ไม่เคยสมหวังเราก็มองหาไป การแสวงหาไป เห็นไหม แสวงหาไปเรื่อยๆ มันก็สุขๆ ดิบๆ ไปประสาเรานี้แหละ ครึ่งๆ กลางๆ ไปตลอด เห็นไหม เพราะครึ่งๆ กลางๆ เราถึงทำอะไรไม่ ได้ผลกัน เราจับจดกันแล้วก็ได้ไม่ได้ผล

ถ้าเราทำได้ผล มันอยู่ที่อำนาจวาสนาเหมือนกัน นางสุชาดา เห็นไหม ไม่ได้ตั้งใจนะ แต่ นางสุชาดาเป็นคนถวายบิณฑบาตพระพุทธเจ้าครั้งแรกที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ใน พระไตรปิฎก ว่า “การถวายอาหารที่มีบุญมีกุศลมากมีอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งคราวนางสุชาดาถวายอาหาร แล้ว พระพุทธเจ้าฉันอาหารมือนั้นแล้วตรัสรู้ซึ่งกิเลสนิพพาน กิเลสสิ้นออกไปจากใจ กับคราวหนึ่งนาย จุนทะถวายอาหาร พระพุทธเจ้าฉันอาหารมือสุดท้ายแล้วถึงขั้นนิพพาน”

ถึงชั้นฉนิพพานคือตายจากชั้นนี้ไป แต่กิเลสฉนิพพานนะ ชำระกิเลสออกไปจากหัวใจ แต่หัวใจก็ยังมียอยู่ในร่างกายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนเป็นคนดี ทำคุณงามความดี เพราะฉนั้นอาหารมือนั้นเข้าไป พลังงานอันนั้นเข้าไป บุญกุศลมากๆ ตรงนั้น

นี่เราก็เหมือนกัน เราพยายามถวายเป็นวันพระเพื่อให้พระได้ดำรงชีวิตไว้ เพื่อแสวงหาสิ่งนั้น ถ้าพระทำได้ ถ้าทำได้ ใครจะไปรู้ ใครไม่รู้หรือกว่าสุดท้ายแล้วเราฉนั้นอาหารของเราไปแล้ว เราจะได้ความสงบในใจดวงนั้นไหม ใจดวงนั้น มือนั้น วันนั้น ความสงบจะสงบขึ้นไหม?

ถ้าสงบขึ้นมา วิปัสสนาขึ้นมา บุญกุศลมันตกถึงเรา ตกถึงเรานะ ไอ้อย่างนี้มันก็ว่า เพราะว่าพลังงานอันนั้นเกิดขึ้นมาจากบิณฑบาตมา จากภัตตาหารที่โยมถวายเป็นวันพระ เห็นไหม บุญกุศลมันอยู่ตรงนั้น เราแสวงหากัน

บุญกุศล ๒ คราวที่มีมาก มากเพราะ! เพราะว่าปกติเรากินข้าวกันทุกวันๆ พระก็ฉันกันทุกวันๆ ฉนั้นไปแล้วมันก็แล้วอยู่อย่างนั้น แต่ฉนั้นไปแล้วพลังงานมันเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น เพราะเวลามันวิปัสสนาไปมันจะขาดนะ การวิปัสสนาไป วิปัสสนาจิตเข้าไป มันวิปัสสนาจิตเข้าไป วิปัสสนาจิตหรือกาย แต่ตัวที่เห็นนั้นคือตัวจิตแท้ ตัวพลังงานแท้ ตัวพลังงานนั้นคือบริสุทธิ์ใจ

นี่ซึ่งกิเลสฉนิพพาน กิเลสมันอยู่ที่หัวใจนั้น ชำระกิเลสออกไปจากใจ พอชำระกิเลสออกไปจากใจแล้ว ใจดวงนั้นอีก ๔๕ ปีเป็นคุณประโยชน์มาก เป็นคุณประโยชน์กับโลกนะ เป็นผู้สอนเทวดา สอนพรหม สอนโลกเรา เห็นไหม สอนไปทั้งหมด คนๆ เดียวทำกิเลสสิ้นออกไปจากใจแล้วปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าด้วย

พระพุทธเจ้าถึงว่าเป็นพุทธวิสัย เป็นสิ่งที่เราคาดเดาไม่ได้ จะรู้เรื่องจิตของทุกๆ คน จะรู้เรื่องความคิดของทุกๆ คน เห็นไหม ความคิดอันนั้นเป็นความคิดนี้ ความคิดแต่ละคนไม่เหมือนกัน เพราะสะสมมาแต่เบื้องหลังไม่เหมือนกัน ความสะสมมาจากเบื้องหลังไม่เหมือนกันนั้นนะ มันถึงว่าเขาเรียกจรตนิสัย ถ้าจรตนิสัยมันไม่เข้าไปตรงกับความคิดความเห็นของตัว มันจะโต้แย้ง มันจะขัดแย้ง ถ้าเข้าไปตรงกับความคิดความเห็นของตัว มันจะคู่คี่กับความคิดความเห็นของตัว

แต่ขณะที่ว่าวิปัสสนาไป วิปัสสนาพลังงานนั้น พลังงานคือว่ากรรมจักรมันหมุนขึ้นไป สมาธิเกิดขึ้น ความเห็นเกิดขึ้น มันตรงกับจิตนิสัยของตัวเอง แล้วมันมีพลังงานของกรรมจักรที่เข้าไปชำระกิเลสอีกด้วย มันตรงพอดี ถ้าไม่ตรงพอดี เราสร้างขึ้นไปมันยังคึดมันยังง้างกันไป แต่ถ้ามันตรงพอดี นี่พุทธวิสัยจะรู้เรื่องอย่างนี้

คนเกิดมาพร้อมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดมาร่วมสหชาติ มันจะได้โอกาสตรงนี้มากเลย เข้าไปหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจะชี้ทีเดียว ชี้ทีเดียวนะ ชี้เพราะอะไร? เพราะท่านเห็น เห็นใหม่ บุปเพณิวาसानุสติญาณ การเกิดการตายของสัตว์โลกท่านเห็นหมด ท่านเข้าใจหมด ท่านชี้ได้หมด ว่าเรานี้จิตนิสัยเป็นอย่างไร อุบายวิธีการจะชำระกิเลสจะทำอย่างไร

แต่เราไม่เห็นตรงนั้น เราไม่รู้ตรงนั้นกัน เพราะว่าไม่ใช่พุทธวิสัย แต่ถ้าเป็นเอตทัคคะแต่ละชั้นละตอนก็มีเหมือนกัน แต่น้อยกว่า

ถึงบอกว่าพอมันชำระกิเลสอันนั้นออกไป แล้วถ้าจิตนิสัยคนไม่เหมือนกัน มันย้อนกลับมา ชี้นำมา พอชี้นำนี้โอกาส โอกาสของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน โอกาสของเราก็พบพระพุทธศาสนาเหมือนกัน พบพระพุทธศาสนา เห็นใหม่ แล้วศาสนาพุทธ ศาสนาสอนเรื่องตรงไหน?

นี่เราศึกษาเรื่องศาสนา เราต้องศึกษาเข้าไปให้ถึงตรงแก่นของมันไป แก่นของมัน พลิกหัวใจ ศาสนาคือการพลิกหัวใจจากความสกปรกให้เป็นสะอาดขึ้นมา ถ้าจากความสกปรกเป็นความสะอาดขึ้นมา อย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สะอาดขึ้นมาแล้ว อีก ๔๕ ปีเป็นประโยชน์ทั้งหมดเลย

แล้วคิดดูสิ เวลาท่านจะปรินิพพาน เห็นใหม่ จะอยู่อีกกับหนึ่งก็อยู่ได้ จะตายไปก็ตายได้ คนที่สิ้นกิเลสแล้วจะอยู่ก็ได้ จะตายก็ได้ บอกพระอานนทว่าไว้ถึง ๑๖ ครั้งนะ ถ้าพระอานนทนิมนต์ไว้ เพราะว่าการอยู่และการตาย คือว่าทุกอย่างแล้วเป็นความบริสุทธิ์ มันเป็นกลางไปหมด เห็นใหม่ มัชฌิมาปฏิปทา ใจนี้เป็นพระนิพพานแล้วไม่มีสิ่งใดให้ค่าได้ มันสูงกว่าทุกอย่าง การมีชีวิตอยู่ก็เท่านั้น การตายไปก็เท่านั้น มีค่าเท่ากัน ถึงบอกว่าถ้าไม่มีเหตุไม่มีผลก็ต้องเป็นไปตามอายุขัย ถ้ามีเหตุมีผล เห็นใหม่ มันสำคัญที่เหตุที่ผลนั้น

“ถ้าพระอานนท์นิมนต์ไว้จะปฏิเสธถึง ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๓ เราจะรับนิมนต์ของเธอ” นี้อยู่ในพระไตรปิฎก “เราจะปฏิเสธเธอ ๒ ครั้ง ปฏิเสธก่อนใน ๒ ครั้ง ถ้าพระอานนท์นิมนต์ถึงครั้งที่ ๓ เราจะรับนิมนต์ของเธอ แต่บัดนี้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลงอายุสังขารแล้ว..วันมาฆบูชา อีก ๓ เดือนข้างหน้าวันวิสาขบูชา พระพุทธเจ้าจะปรินิพพาน”

พอปลงอายุสังขารเท่านั้น โลกธาตุนี้หวั่นไหวไปหมด พระอานนท์เห็นความแปลกประหลาด จึงเข้าไปถามพระพุทธเจ้าใจว่า

“สิ่งที่ไม่เคยมีไม่เคยเป็นเป็นแล้ว เป็นเพราะเหตุไร?”

“เป็นอย่างนี้โดยปกติอานนท์ เพราะว่าพระพุทธเจ้าปลงอายุสังขารหนึ่ง พระพุทธเจ้าตรัสรู้หนึ่ง พระพุทธเจ้าปรินิพพานหนึ่ง โลกธาตุจะหวั่นไหวเป็นอย่างนั้นเป็นปกติ”

พระอานนท์เลยมึนงง พอรู้อาณาจักรพระพุทธเจ้าปลงอายุสังขารแล้วก็เลยมาขอทีหลัง เห็นไหม เพราะปลงอายุสังขารแล้ว ความจริงมันเกิดขึ้นแล้ว

นี่บอกว่าการเกิดและการตายไม่มีค่าในหัวใจดวงนั้น บรรณานาจะอยู่ก็อยู่ได้ อย่างพวกเรา บรรณานาจะอยู่ก็อยู่ไม่ได้ หมดสิ้นบุญแล้วก็สิ้นบุญไป แต่ผู้ที่ว่าเจริญอิทธิบาท ๔ เห็นไหม คุณจิตอยู่ใคร่ครวญนะ อิทธิบาท ๔ คุณจิต พังจิต ความพอใจ เห็นไหม ความพอใจอยู่ แต่ไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่ใช่กลัว ไม่ใช่เอาไว้ง แต่พระอานนท์นิมนต์ก็เอาไว้

ความบริสุทธิ์ของใจเป็นอย่างนั้น ของใจดวงนั้นแผ่ออกมาถึงพวกเรา มันถึงว่าเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา ความเมตตาขึ้นมา เพื่อประโยชน์ของโลกทั้งหมด เพื่อประโยชน์ของโลกธาตุ เห็นไหม ถ้ามีชีวิตอยู่ยังมีประโยชน์กับโลกธาตุ แต่ถ้าตายไปแล้วก็เป็น เพราะวางธรรมและวินัยไว้เป็นศาสดาของเรา ธรรมและวินัยนี้ให้เราพยายามเข้าถึงตลอดไป

แต่พอสิ้นไปแล้ว ตอนที่ฉันอาหารของนายจุนทะเป็นมือสุดท้าย คนมองกันว่าการสิ้นไปมันเป็นความไม่ดีไง ฉันอาหารของนางสุชาดานี้ตรัสรู้ซึ่งกิเลสนิพพาน เป็นประโยชน์กับโลก ๔๕ ปี แล้วฉันอาหารของนายจุนทะตายไป สิ้นจันชนิพพาน ชันชกับธาตุแตกออกจากกัน มันเป็นบุญกุศลตรงไหน?

มันเป็นบุญกุศลคนสุดท้ายไง มันเป็นระยะผ่าน สอุปาทิเสสนิพพานคือจิตนี้บริสุทธิ์อยู่ แต่มีขันธ ๕ กับร่างกายยังจับเคลื่อนกันไปอยู่เป็นปกติของมัน เห็นไหม มันสะอาดในหัวใจดวงนั้น แต่เศษส่วน สอุปาทิเสสนิพพานกับอนุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่กับพระอรหันต์ที่ตายไปแล้วมีค่าเท่ากัน ตั้งแต่วันที่สิ้นกิเลสแล้ว ใจนั้นสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน แม้แต่ครองอยู่ในร่างนั้น ร่างนั้นเป็นธาตุเหมือนเรา เหมือนปุถุชน เหมือนกับมนุษย์เรา แต่หัวใจนั้นสะอาดบริสุทธิ์

แล้วอยู่ในร่างกายนั้น ฟอกร่างกายนั้น เห็นไหม เวลาตายไปนะ ถึงว่าพระอรหันต์เวลาเผาศพขึ้นมาถึงเป็นพระธาตุ พระธาตุเพราะจิตดวงนั้นฟอกใจดวงนั้นอยู่ ฟอกร่างกายอันนั้นอยู่ แล้วถึงเวลาแล้วร่างกายมันก็เป็นสมมุติ เพราะมันเศษส่วน เศษส่วนคือความจำเดิม ขันธ ๕ ยังมีอยู่ ยังใช้ได้อยู่ คำพูดคำสอนนี้เหมือนกัน กิริยาการถือเหมือนกัน

ดูอย่างพระสารีบุตร เห็นไหม เขานิมนต์ไปฉันอาหาร โศคข้ามร่องนาเขา “พระอรหันต์ทำอย่างนี้ได้อย่างไร?” โยมเขานิมนต์พระสารีบุตรไปฉันที่บ้าน แล้วเดินไปตามร่องสวน โศคข้ามๆ “พระสารีบุตรทำอย่างนี้ได้อย่างไร?” เพราะพระสารีบุตรเป็นอัครสาวก

นี่สันดาน ความเป็นไปของใจเคยใจมันคือกิริยา มารยาท สันดานแก้ไม่ได้ สันดานนี้เป็นเรื่องปกติ สันดานคือความเคยชิน แต่กิเลสนั้นสามารถแก้ไขได้ นี่จิตที่บริสุทธิ์แล้ว ถึงว่ามีแต่พระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ว่อยู่ในความนิมิต แต่พระแต่ละองค์ไม่เหมือนกัน ความไม่เหมือนกัน เห็นไหม ธาตุขันธ จริตนิสัยไม่เหมือนกัน

มันก็เหมือนกับตั้งแต่การวิปัสสนานั้นไม่เหมือนกัน เศษส่วน เศษอันนี้ยังเป็นใช้ประโยชน์โลกอยู่ แต่หัวใจดวงนั้นมีค่าเท่ากันในการเกิดและการตาย เพราะตั้งแต่วันที่สิ้นกิเลสแล้ว มันตายตั้งแต่ตอนนั้น กิเลสนี้ตัวพาเกิดพาตายในวัฏฏะ สิ่งที่หมุนไปได้เพราะมันมีสิ่งที่เกาะเกี่ยว มียางเหนียวที่แปะ มีกาว ในใจนี้กิเลสนี้เกิดมาเป็นยางเหนียว มันปลิวไปติดกับอะไร กาวนี้กาวเหนียว ปลิวไปติดกับอะไรมันก็ติดกับสิ่งนั้น สิ่งนี้มีอยู่ในหัวใจ มันวนไปในวัฏฏะ มันติดกับอะไร พอมันวนไปในภพชาติไหนมันก็แปะตรงนั้นๆ ไป

แล้วสิ่งนี้มันไม่มีในหัวใจดวงนั้น ยางเหนียวไม่มีในหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นเหมือนกับสิ่งที่บริสุทธิ์ ลอยไปๆ ลอยไปอยู่ความว่างตลอด มันไม่มียางเหนียวที่แปะอยู่ นั่นนะวันที่กิเลสขาดออกจากใจคือวันที่ว่าไม่มีการเกิดและการตายอีกแล้ว

การตายในขณะที่ว่าสิ้นถึงขั้นนิพพานนี้ มันแค่ปล่อยวางไปเฉยๆ หลุดออกไป ปล่อยวางไป สิ้นสุดกันเสียทีในการที่ที่ต้องเป็นภราทเว ปณจกขุชชา เป็นภาระที่ต้องขับเคลื่อนไปในปกติของวิสัยมนุษย์ ความขับเคลื่อนไปของใจยังต้องขับเคลื่อนไปโดยภาระอย่างนี้ตลอดไป ถึงที่สุดแล้วปล่อยภาระทิ้งไป

แต่ถ้าเป็นปุถุชนกับเราเนี่ย เวลาตายไปๆ พร้อมกับขันธมาร ชั้นนี้เป็นมาร เป็นทำให้เดือดร้อน ทำให้วุ่นวายไปในหัวใจ หัวใจจะคืนรนเดือดร้อนไปกับความกระวนกระวายของใจ นี้เวลาคนปกติตายไป ความเป็นห่วงใยทุกอย่างมันต้องห่วงใยทั้งหมด แต่เวลาถ้าพระอรหันต์สิ้นไม่สิ้นอย่างนั้น เพราะมันไม่มีมารอยู่แล้ว มันสะอาดมันอยู่แล้ว เพียงแค่ปล่อยวางให้หลุดพ้นออกไปจากภาระ

ความเป็นภาระกับความที่กดถ่วงของเราไม่เหมือนกัน ความกดถ่วงของเรา.. มันถึงว่าการตายไม่เหมือนกัน ปุถุชนตายหรือพระอรหันต์ตายต่างกันราวฟ้ากับดิน แต่คนเหมือนกัน ใจเหมือนกัน ใจดวงหนึ่งที่สกปรก มียางเหนียวอยู่ในใจ ชำระจนสิ้นไป

นี่พระในหัวใจใจ เราต้องสร้างพระ แล้วไม่ใช่ว่าพระหรือว่าครูบาอาจารย์เท่านั้นที่จะทำได้ ในใจของทุกคนนี้ทำได้หมด เพราะใจดวงนี้มันสกปรก แต่มันมีใจอยู่ เห็นไหม แล้วใจดวงนี้สะอาดก็ใจดวงนี้ มันสกปรกได้มันก็สะอาดได้ มันชำระล้างได้ ถ้ายังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ โอกาสของทุกคนมีทั้งนั้นเลย

ศาสนาพุทธนี้เสมอภาคเสมอภาคจริงๆ อยู่ที่ใครสามารถจะตัดดวง ใครจะหยิบดึงศาสนาที่เป็นกลางนี้เข้ามาในหัวใจของตัวเอง หัวใจที่สัมผัสนี้เป็นสมบัติส่วนตัว เราอ่านพระไตรปิฎก เราอ่านตำรานั้นเป็นสมบัติของบุคคลคนนั้น เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสมบัติของครูบาอาจารย์แต่ละองค์มา แต่เป็นเทคนิคของแต่ละบุคคลที่ทำมาแล้วบอกวิธีการไว้

เราศึกษามาแล้วเราปฏิบัติตามขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจเราเป็นนะ เป็นจริงตามที่ว่าข้อเท็จจริงในหัวใจมันเป็นจริง มันจะสะอาดขึ้นมาตามความเป็นจริงอันนั้น เพราะหัวใจเท่านั้นมันเป็นสิ่งที่สกปรก แล้วมันเป็นสิ่งที่ทำให้สะอาดได้

ถึงว่าเสมอภาคกันหมด เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วถ้าย้อนกลับมาตรงนี้ เรามีคุณค่ามาก มีคุณค่ามากเพราะอะไร? เพราะว่าเราเกิดเป็นมนุษย์แล้วเราไม่ได้ศึกษา เราไม่ได้ปฏิบัติ มันต้องเกิดต้อง

ตายโดยธรรมชาติของมัน แต่ถ้าปฏิบัติแล้วคนเราเกิดมาเหมือนกัน เกิดมาทั้งหมด ตายทั้งหมด ตายแล้วต้องเกิดทั้งหมด เกิดนี้ไม่เกิดอีกแล้วยกเว้นพระอรหันต์...พระอนาคามีไปเกิดบนพรหม

นี่สิทธิของเราคือว่าเราตายแล้วเราไม่เกิดเหมือนเขา ทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายทั้งหมด ตายแล้วต้องเกิดทั้งหมดตลอดไป อันนี้ตายทั้งหมดแต่ไม่เกิด กับตายทั้งหมดต้องเกิดอีก นี่ตรงนี้มันสำคัญที่ว่า มันถึงว่าเรื่องโลกนี้มันได้เฉพาะที่ว่าตายแล้วเกิดๆ แต่ธรรมนี้ตายแล้วไม่เกิด เกิดมาแล้วปฏิบัติจนถึงที่สุด ไม่เกิด มันถึงมีโอกาสมากกว่าเขา เราถึงตัดดวงประโยชน์นี้เป็นของเรา ไง ใครจะเข้าใจ?

สร้างพระในใจ เราไปหวังพึ่งพระข้างนอก พระข้างนอกก็พึ่งได้เป็นผู้ชี้แนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย “เราเป็นคนชี้แนะเท่านั้น คนที่เดินถึงก็มี คนที่เดินไปครึ่งทางก็มี คนที่เริ่มเดินแล้วไม่เดินเลยก็มี”

ผู้ชี้คนเดียวกัน แต่ผู้ปฏิบัติไม่เหมือนกัน บางคนก็เดินไปสุดถึงซึ่งปลายทาง บางคนได้ครึ่งทาง บางคนไม่เดินเลยก็มี แต่เราเชื่อแล้วเราจะเดินไม่เดินนี้ นี่สร้างพระในใจ ใจของเราสร้างพระได้ สร้างขึ้นมาเป็นประโยชน์ของเราเอง เอวัง